

TASARIM VE YENİ İFADE ARAYIŞLARI

THE SEEKING DESIGN AND NEW EXPRESSIONS

Esranur KILINÇ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8893-0816>

kilinc.esranur@gmail.com

Gonca YAYAN

Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği Bölümü, Ankara, Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2915-3137>

yayangonca@gmail.com

Received: 03-06-2020

Accepted: 21-07-2020

Published: 30-07-2020

Öz

Günümüz sanatı düşünce, malzeme ve fikir gibi unsurlarda sanatçıya sınırsız seçenekler sunmaktadır. Bugün yeni ifade ve yeni düşünce arayışı içinde olan sanatçılar, geçmişin alışlagelmiş görüntüsünün ötesinde farklı eserler de üretebilmektedirler. Bunu yaparken bazen malzeme sınırlarını aşmakta bazen de daha önce bir arada kullanılmamış veya disipline edilmemiş olanaklardan faydalanmaktadır. Geleneksel olandan farklı, sıradanlıktan uzak eserler üreten bu sanatçılar izleyiciyi de düşünmeye teşvik etmektedirler. Bu anlamda bu çalışmada, yeni ifade ve düşünce arayışı içerisinde, günümüz sanatı içinde özgünlüğü yakalayan ve sınırları aşarak dikkat çekmeyi başaran sanatçılardan Anselm Kiefer (1945-...), Omar Kholeif, Kishio Suga (1944-...), Dan Perjovschi (1961-...), Kari Anne Helleberg Bahri (1975-...), Cory Arcangel (1978-...) ve Iris Van Herpen'in (1984-...) eserlerinin irdelenmesini amaçlanmıştır. Ele alınan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama ve eser inceleme metodları kullanılmıştır.

Anahtar Terimler: Tasarım, Yeni ifade, Yaratıcılık, Güncel sanat.

Abstract

Present day art offers an artists unlimited choices in elements such as thought, material, and idea. Today artists who are in search of new expressions and thoughts can produce works beyond the conventional view of the past. While doing this, sometimes they exceed material boundaries and take advantage of resources that have not been used together or disciplined before. Those artists also encourage the audience to envision while creating artworks that are different from the traditional and aside from ordinary. In that respect, it is aimed in this work to analyze artworks of Anselm Kiefer (1945-...), Omar Kholeif, Kishio Suga (1944-...), Dan Perjovschi (1961-...), Kari Anne Helleberg Bahri (1975-...), Cory Arcangel (1978-...) and Iris Van Herpen (1984-...) who are amongst the artists that reached uniqueness within today's art along with new expressions and thoughts and acquired attention by exceeding boundaries. In this research literature scanning and artwork analysis methods which are amongst the qualitative research method were used.

Keywords: Design, New expression, Creativity, Contemporary art.

GİRİŞ

Tasarım, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde; “*Zihinde canlandırılan biçim, tasavvur, bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn, bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, daha önce algılanmış olan bir nesne veya olayın bilinçte sonradan ortaya çıkan kopyası*” olarak açıklanmıştır (TDK). Turani (1975: s. 39), tasarımı sanatçının fantazyası ve hayal gücü olarak tanımlamıştır.

Aynı şekilde *yaratıcılık* TDK sözlükte; “*Yaratıcı olma durumu, yaratma durumu ve her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık.*” olarak tanımlanmıştır (TDK). Yaratıcılıkta sezginin esas olduğu düşünülmektedir (Turani, 1975: s. 130).

Bu açıklamalardan yola çıkarak anlaşılmaktadır ki insanoğlu yaratma eğilimiyle dünyaya gelir ve bunu doğası gereği hayatı boyunca gerçekleştirmek ister. Ortaya bir ürün koymayı ve yaratmayı isteyen her bireyin yaşantısı, tecrübeleri gereği zihninde canlandırdığı ve ortaya koyduğu farklı tasarımlar ve alanlar vardır. Birey bu tasarım ve alanları kendine has *ifadelerle* ortaya koyar. Süreç içerisinde gerek sanatta gerekse başka bir alanda olsun insanoğlu bazı ifadeleri bir üslup ve akım haline getirir. Bu akımlar ve tarzlar bazen yüzyılları aşan sürelerde insan hayatında kalır. *Yeni ifade*

anlayışında olan sanatçılar ise bu bilindik ve kadim ifadelerin bazıları ile yetinmeyip yeni ifade arayışlarına girerler. Bunun birkaç sebebi vardır. Bunlara örnek olarak mevcut ifadelerin dönemin getirdiği yenilikleri yansıtamayacak durumda olması ve sanatçıların yenilik arayışları söylenebilir.

İnsanoğlu hayatı boyunca çevresinde var olan nesnelere, bulunduğu şartlar itibarıyla sorgularken değiştirme ve dönüştürme gayretini içinde olmuştur. Bu durumla ilgili olarak, tarih öncesi dönemlerde mağara tavan ve duvarlarına çeşitli malzemelerle yapılan (kemik, ağaç kabuğu vb.) resimlerde, çanak ve çömlek uygulamalarında pek çok örnekler söz konusudur (Benjamin ve Jennings, 2010: s.12-13).

Her toplumda sanatçılar, değiştirip dönüştürdüğü nesnelere aracılığıyla içinde bulunduğu ruhsal durumu ve duygularını ifade etmeye çalışmıştır. Bu süreçte sanatçılar dış dünyada duyuşsal olarak algıladıklarını her şeyi yaşadığı tecrübe ve edindikleri deneyimleri iç dünyalarında yeniden şekillendirerek dış dünyaya aktarabilmektedirler.

Sanatçılar, geleneksel olarak var olan ifade araçlarını eser üretme süreçlerine dâhil etseler de ancak kendilerine ait bir yorum ortaya koyduklarında gelenekselden farklı bir şekilde özgünlüğü yakalayabilmiş olabilmektedirler. Bu sayede her dönemde malzeme, teknik imkânlarla sanatçılar, plastik açıdan uygulama biçimleri yanında içerik bakımından da sanat dünyasına farklı bakış açılarını kazandırabilmektedirler (Hagman, 2010: s.7).

Günümüzde bu sanatsal ifade araçları yerine yeni ifade araçlarını geliştirerek eserinde bir araya getiren çok disiplinli eserler üreten sanatçılar da yer almaktadır. Bunlar, kendi sanat eserini oluştururken yeni bakış açılarıyla farklı disiplinleri kendi sanatsal ifade araçları ile bütünleştirerek veya farklı malzeme olanaklarından yararlanarak güncel sanat bağlamında özgünlük kazanmış sanatçılar olarak ses getirmektedirler. Ayrıca bu sanatçılar yeni ifade arayışları içerisinde sanat tasarımlarıyla geleneksel olmaktan çıkıp doğanın alışılabilir görünümlerinden de kopmuşlardır (Hagman, 2010: s.7).

Günümüz sanatındaki tasarımda yeni ifade arayışlarını içerisinde yalnızca Anselm Kiefer, Omar Kholeif, Kishio Suga, Dan Perjovschi, Kari Anne Helleberg Bahri, Cory Arcangel, ve Iris Van Herpen'in 2009-2019 yılları arasında ürettikleri birkaç eserden bazıları incelemeye dâhil edilmiştir

Güncel Sanatta Yeni İfade Arayışları

Güncel sanatçıların düşünme biçimindeki değişiklikler, onların eserlerinde özgün farklılıklar oluşturmuştur. Sanatçının bağımsız ve yeni düşünme biçimiyle gelişen sanat eserinde amaç ise eseri seyreden izleyicinin de düşünmesini sağlamak olmuştur. Bu şekilde “yeni düşünce” veya “yeni ifade”yi izleyiciye sunan bu sanatçılar, izleyicilerle interaktif bir iletişim de kurmuşlardır. Dolayısıyla sanat eseri yoluyla izleyicinin sanatçı ile olan etkileşimi, izleyiciyi sanat eserinin bir parçası haline getirmiştir. Bu bağlamda günümüz sanatındaki bu kavramla, düşüncenin görüntüye büründüğü her sanat eseriyle de izleyiciyi düşünmeye sevk eden önemli bir araç olmuştur (Benjamin ve Jennings, 2010: s.12-13).

Yaratıcılıklarının çok güçlü olduğu ve soyut düşünebilme konusunda da gelişim gösteren bu sanatçılar, sınırların dışında düşünme deneyimlerini görsel ifadeler ile izleyicilerine sunmuşlardır (Boden, 2010: s.74; İnaltekin, 2015: s.30-33). Düşünce ve sanat eseri arasındaki soyut ilişkileri geliştirerek farklı disiplinlere ait her bilgiyi sanat tecrübeleri ile birleştirmeleri sonucunda ise yeni çıkış noktaları da elde etmişlerdir (Yılmaz, 2018: s.260-261). Ayrıca malzeme sınırının ortadan kalktığı günümüzde sanat da, sanatçıların yeni ilişkiler kurabilmelerinde pek çok imkân sunmaktadır. Bu bağlamda çağımızda sanatçıların kullanabileceği malzeme seçeneği de, bir insanın bedeninden doğaya ait nesnelere kadar çok geniş bir çerçevede karşımıza çıkmaktadır (Chipp, 1968: s.2-4). Konu itibarı ile incelenecek ilk sanatçı Anselm Kiefer'dir.

Anselm Kiefer

Anselm Kiefer, 1945 yılında Almanya'da doğmuş ressam ve obje sanatçısıdır. 1960'ların sonlarında Peter Dreher ve Horst Antes ile çalışmıştır (Biro, 2003: s.140). Sanatçı 1992 yılından itibaren Fransa'da yaşamaktadır. 2018 yılında Avusturya tarafından Avusturya vatandaşlığı ile

ödüllendirilmiştir (“Anselm Kiefer”, 2020: s.1). Ayrıca sanatçının 20. yy. sonlarında Neo-Sembolizm ve Neo-Ekspresyonizm akımının en önemli figürlerinden birisi olduğu da bilinmektedir (“Anselm Kiefer”, 2020: s.1).

Genellikle boyutu çok büyük çalışmalar ortaya koyan sanatçı, eserlerinde mitlere, figürlere ve sembollere yer vermektedir. Kullandığı mitler ve semboller, özellikle nasyonal sosyalizm ideolojisi için önemli rol oynamış olanlardan seçilmiştir. Eserlerinde sıklıkla saman, kül, kil ve kurşun gibi materyalleri kullanmıştır. Genellikle eserlerinde kasvetli renkleri kullanan sanatçı, basit ve kaba çizimleri tercih etmiştir. Çalışmalarında trajik yönleri alaycı ve ironik bir dille ele almıştır. Ayrıca üslup konusunda Joseph Beuys’tan etkilendiği de düşünülmektedir.

Kiefer çalışmalarında tarihi konuları ele alırken yaygın olarak Nazi dönemi yönetimi çalışmalarının ana temasını oluşturmuştur. Paul Celan’ın II. Dünya Savaşı süresinde Naziler tarafından yapılan Yahudi soykırımı üzerine yazdığı şiirlerini de sanatçıyı çok derinden etkilenmiştir (Biro, 2003: s.127; Huyssen, 1992: s.89). Sanatçının yaptığı büyük ölçülü eserlerinde, kendi milletinin tarihinde var olan bu kara leke ile yüzleşmesindeki ısrar ve inadı ağırlıklı olarak hissedilmektedir. Ayrıca Kiefer çalışmalarında tarihi karakterlerinin tarih sahnesinde bıraktıkları izleri de bulmaya odaklanmıştır (Huyssen, 1992: s.85). Bu da bize Kiefer’in çalışmalarında geçmişle olan sorgulamalarındaki samimiyetini göstermektedir (Husseyn, 1992: s.85).

Geçmişe ait olanı, günümüze aktarırken izleyiciye yeni ifadeler sunan Kiefer, aşağıdaki çalışmasında, iki boyutlu düzlem üzerinden işlediği resmin dışına çıkmıştır. Bunu da, resmin devamı niteliğinde olan, mekâna yerleştirdiği nesnelere ile sağlamıştır. Sanatçı izleyicide çarpıcı bir etki yaratan dışavurumcu bu çalışmasıyla, iki boyutlu bir eserin üç boyutlu nesnenin bütünlüğü içerisinde kendini tamamlamasına yardımcı olurken eseri inceleyen kişiyi de düşünmeye teşvik eden yeni bir ifade anlayışını içermektedir (Resim-1).

Resim 1. Anselm Kiefer, Shevirath Ha Kelim, 2009, Kiefer Pavilion, Planta Project, Fundació Sorigué, Lleida, İspanya.

Omar Kholeif

Küratör, yazar ve sanatçı olan Omar Kholeif, Mısır’ın Kahire şehrinde dünyaya gelmiş ve eğitimini sırasıyla; Glasgow Üniversitesi, Londra Kraliyet Sanat Koleji ve Zürih’teki Sanat Üniversitesi’nde tamamlamış aynı zamanda da Zürih Sanat Üniversitesi’nde doktorasını tamamlamıştır (“Omar Kholeif”, 2020: s.1).

Kholeif, birçok Birleşik Krallık’ta birçok ünlü galeride küratörlük yapmıştır. Londra’da Whitechapel Galerisi, Manchester ‘da Cornerhouse ve HOME, Liverpool’da Yaratıcı Teknoloji Vakfı (FACT) küratörlük yaptığı yerlerden birkaç tanesine örnek olarak gösterilebilir. Kholeif’in aynı zamanda 20’den fazla kitap yazdığı ve Chicago Üniversitesi, Hunter Koleji, Ruskin Sanat Okulu, Oxford Üniversitesi gibi üniversitelerde ders verdiği de bilinmektedir (“Omar Kholeif”, 2020: s.1). Diğer

tarafından sanatçı, Birleşik Krallık Kraliyet Sanat Derneği, Churchill, ICOM, Uluslararası Müzeler Konseyi, CIMAM, Uluslararası Modern Sanat Müzeleri ve Koleksiyonları Komitesi, AICA ve Uluslararası Sanat Eleştirmen Birliği gibi kuruluşların üyesidir (“Omar Kholeif”, 2020: s.1).

Günümüzde internetin bilgiye ulaşma konusundaki gücüne kafa yoran sanatçı, zaman içerisinde interneti kendi küratörlük çalışmalarında da araç olarak kullanmaya başlamıştır. Çalışmasının merkezinde insanların hızlı ilerleyen sosyal ve ekonomik değişimler karşısında, insanların fark edemediği ve içinde yaşadığı gizli tarih ve hızla ilerleyen teknolojik değişimlere yer vermiştir (“Biography of Omar Kholeif”, 2020: s.1). Sanatçı, küratörlük çalışmalarının yanında internet ile kesişen ve farklı coğrafi bölgelerde henüz keşfedilmemiş olan sanat eserlerine de odaklanmıştır. Kholeif, ayrıca Ortadoğu sanatıyla da ilgilenmiş ve bu konularda çeşitli araştırmalar yapmıştır (“Biography of Omar Kholeif”, 2020: s.1).

Kholeif, internet ve videoyu sanatında hem temel gereç hem de konu olarak kullanırken bir anlamda hem malzeme kullanımına hem de içeriğine dikkat çekmeyi amaçlamıştır (Resim-2). Sanatçı çalışmalarını özgün bir dille ortaya koyarken günceli yakalayarak ve yeni ifade anlayışlarını ön plana çıkarmayı hedeflemiştir.

Resim 2. Eva ve Franco Mattes, My Generation, 2010, Video (13 dakika, 18 saniye), Kırık Bilgisayar Kulesi, CRT Monitör, Hoparlörler, Klavye, Fare ve Çeşitli Kablolar; Genel Boyutlar Değişkeni, Kurulum Görünümü, Eklenti, Alain Servais Basel Koleksiyonu.

Kishio Suga

Kishio Suga, 1944 yılında Japonya’da doğmuş olan heykeltıraş ve enstalasyon sanatçısıdır (“Kishio Suga”, 2020: s.1). Eğitimini Japon Tama Sanat Üniversitesinde tamamlamış olan sanatçının hâlihazırda Japonya’nın Shizuoka şehrinde yaşamaktadır. Sanatçı, 1960 ve 1970’leri etkileyen Japoncası “Mono-Ha” İngilizcesi “School of things” ve Türkçesi ise “Şeylerin (nesnelerin) okulu” anlamına gelen Japon akımında öncülerdendir (Yoshitake, 2013: s.211; Behar, 2017: s.68).

Bu akımın üyeleri eserlerinde taş, çelik levhalar, deri, cam, ampul, pamuk, tel, halat, yağ, sünger, kâğıt gibi doğal ve endüstriyel malzemeleri ele almışlardır (Yoshitake, 2013: s.202). Mono-Ha akımında yer alan sanatçıların eserleri geçici olup asla tamamlanamaz (Yoshitake, 2013: s.204). Bu durum yapılan bu çalışmaların sürekli bir eser ve bir bütün olarak muhafaza edilmediğini de göstermektedir. Sanatçı da bu bağlamda eserlerinde kavramsal düşünme ve madde arasındaki bağlantıyı, nesnelerin birbirleri arasında ki yakınlığının ve uzaklığının harmonisini ele almıştır. Ayrıca sanatçının eserlerinde savaş sonrasında toplumlarda oluşan yüksek tansiyonu ve psikolojileri eserlerinde yansıtmaya çalışmıştır.

Sanatçı, çalışmalarında nesnelere dikkatli bir şekilde düzenlerken, normal şartlarda tek başına bir anlam ifade etmediği düşünülen nesnelere, mekânın içerisinde bir harmoni yaratarak ortama yeni bir hareketler katmıştır. Sanatçı, bu sayede üretken ve yaratıcı düşünmeyle nesnelere güçlü yapılandırmaları, zengin estetiklerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Ayrıca sanatçı, malzeme sınırını aşan bu çalışmalarında, nesnelere nasıl görülmeleri gerektiğini de anlatmaya çalışmıştır. Sanatçının kullandığı tarz, günümüz şartlarında çağdaş ve coşkulu bir görsel kültürün bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Resim-3,4).

Resim 3. Kishio Suga, Akan Nedenler, 2011.

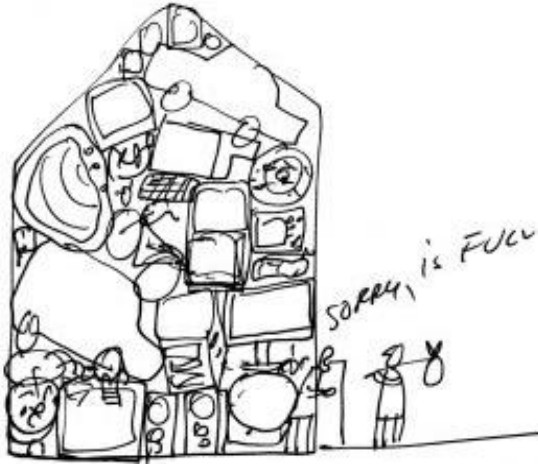
Resim 4. Kishio Suga, Kritik Eğilimlerin Çevresi, 2016, İmparatorluk Sarayı, Rio de Janeiro.

Dan Perjovschi

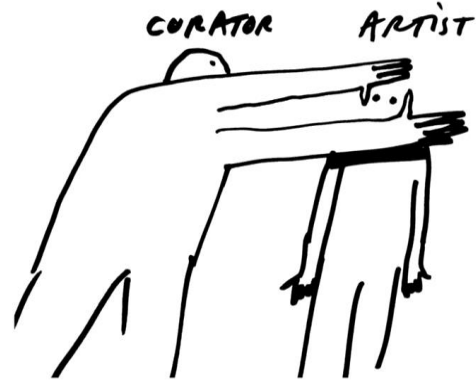
Dan Perjovschi, 1961’de Romanya’nın Sibiu şehrinde dünyaya gelen bir uluslararası alanda beğeni toplayan güncel bir karikatür sanatçısıdır (“Dan Perjovschi”, 2020: s.1). Çizimlerinde eleştirel bir tavırla yansıttığı güncel, siyasi, sosyal, kültürel ve dini olaylara rastlamak mümkündür (Stefan, 2013: s.1-3). Hicivli çizimlerinin çizgi netliği, okunaklığı Perjovschi’ye özgünlük kazandıran önemli nitelikleridir (Stefan, 2013: s.1-3). Ayrıca basit ve net ifadelerle çizdiği çizimlerinde yer verdiği yazılar, onun sanatında en az çizgileri kadar önemli bir yere sahip olmuş, sanatçının çizgileri ve yazıları sanatının ayrılmaz ikilisi halinde eserlerinde yer bulmuştur.

Dış ve iç mekânların, galerilerin büyük ölçekli yüzeylerine keçeli kalem kullanarak yazılı çizimler yapan ve bu şekilde dikkat çeken aykırı sanatçı Perjovschi’nin sanatıyla karşı karşıya gelen seyirciler de, sanatçının ifade etmek istediği düşüncelerinin içerisine doğrudan girmişlerdir. Bu da sanatçının ifadelerinde dolaysız bir dil kullandığı anlamına gelmektedir. Bunların yanı sıra Perjovschi, sanatında yalnızca estetik kaygılar gütmeyerek evrensel konular hakkında bir düşünce sunma gayretinde de olmuştur. Sanatçının sanatında geliştirdiği ifade aracı ve amacı arasında, güncel olaylara bir yanıt olarak değerlendirilebilir.

Güncel olaylardan ve insanı ilgilendiren birçok alandan ilham alan sanatçı, sanatsal ifadesi ve zekâsı ile seyirciye sorgulayabilecekleri alanlar yaratırken, çeşitli düşünceler de geliştirmektedir. İzleyicinin sorgulama yönünü harekete geçiren çizimlerinin ardında bu fikirler yer almaktadır. Perjovschi’nin çizimlerindeki, bazı konulardaki çelişkilerle, klişe ve geleneksel olana karşı aykırı tavırları yıkmakta, birçok alanın birbiriyle olan ilişkisini bazen mizahi bazen hicivli bir tavırla çalışmalarında sergilemektedir (“Dan Perjovschi”, 2020: s.1) (Resim-5,6,7).

Resim 5. Dan Perjovschi, 2014.

Resim 6. Dan Perjovschi, 2015.

Resim 7. Dan Perjovschi, 2015.

Kari Anne Helleberg Bahri

1975 doğumlu Norveçli sanatçı Kari Anne Helleberg Bahri, Oslo Sanat Akademisi Giyim ve Kostüm Bölümü'nden mezun olmuştur. Ayrıca Oslo Üniversitesi ve Disiplinler arası Sanat Enstitüsü'nde estetik konular üzerine eğitim görmüştür ("Kari Anne Helleberg Bahri", 2020: s.1).

Sanatçıya göre tüm insanların yaşamı boyunca ilişkili olduğu giysi, insanın vücudu ile yakından bağlantılı bir şeydir ("Kari Anne Helleberg Bahri", 2020: s.1). Aynı zamanda giysinin, birey ile dış dünya arasında bir sınır oluşturduğunu belirtmiştir ("Kari Anne Helleberg Bahri", 2020: s.1). İnce ve kırılabilir yapılarına rağmen bu giysiler, önemli bir sınırı ve korumayı temsil etmektedirler. Sanatçı bu çalışmalarında giysileri birbirine dikerek, farklı fonlar üzerinde kullanarak elbiseleri dikkat çeken mutasyonlara uğratmaya çalışmıştır ("Kari Anne Helleberg Bahri", 2020: s.1).

Sanatçının akıl sağlığı konusu, uzun yıllardır çalıştığı temalar arasında yer almaktadır. Sanatçı; giyim eşyaları, protez heykeller ve çeşitli tekstil ürünleri ile zihinsel hastalıklardan toplumu şekillendiren kültürel ve sosyal konulara kadar her şeyi çalışmalarında konu edinmiştir. Bahri, kişilerarası ilişkilerin, normların ve kuralların insanlığı nasıl sınırladığını ve şekillendirdiğini çalışmaları aracılığıyla seyircisine yansıtmıştır. Sanatçının düşünce tarzı, akla Louise Bourgeois'in çalışmalarını getirirse de çalışmaları daha çok sosyolojik temellere dayanmaktadır. Sanatçı, çalışmasında sınırları aşan, kuralları yeniden tanımlayan ve insanların bilindik deneyimlerini zorlayan bir yapıyla çarpıcı bir etki yaratarak seyirciyi düşünmeye teşvik etmektedir. Sanatçının kullandığı bu üretim biçimi, ona özgünlük kazandırmış yeni ifadelerdir (Resim-8,9).

Resim 8. Kari Anne Helleberg Bahri, 2014, Oslo.

Resim 9. Kari Anne Helleberg Bahri, 2018.

Cory Arcangel

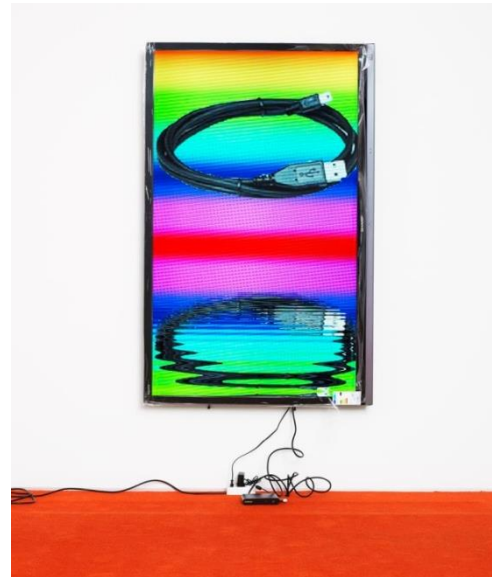
Cory Arcangel, 1978 yılında New York’da dünyaya gelmiş, bir Amerikan multimedya sanatçısıdır (“Cory Arcangel”, 2020: s.1). İzleyiciye, dijital teknoloji olanaklarından faydalanarak ürettiği eserler ile resim, müzik, video veya video oyunu modifikasyonları sunmaktadır. Ele aldığı çalışmalarında dijital teknolojinin, çağdaş kültürle olan ilişkisini araştırmaktadır (“Cory Arcangel”, 2020: s.1). Dijital görüntülerin estetik olarak dönüştürüldüğü eserlerinde görüntünün yanı sıra müzik de yer almakta olup bu çalışmalar, izleyicilere merak uyandıran yeni bir ifade biçimi sunmaktadır (Resim-10).

Sanat eserlerini dijital teknoloji ile buluşturan Arcangel, eserleriyle topluma da yeni bakış açısı sunmaktadır. Dijital teknolojiyi günlük yaşamda karşılaşılan alanların dışında bir mecrada yaratıcı bir şekilde ele almak, bu ağa yeni bir ortamda yeniden boyut ve çeşitlilik kazandırmakta önemli olmaktadır.

Yeni fikir ve farklı disiplinlerin etkileşimi ile eserlerine şekil veren Arcangel, geçmişten günümüze gelen sanat anlayışının dışında topluma yeni bir anlayış kazandırırken disiplinler arası yaklaşımla inşa edilen multimedya eserleri de, sanat camiasında farklı bir görsel-uzamsal algı ve görsel dil yaratmıştır (Resim-10,11). Arcangel, topluma sunduğu bu yeni düşünce ve yeni sanat ile dünya genelinde ilgi görmüş başarılı bir multimedya sanatçısıdır (“Cory Arcangel”, 2020: s.1).

Resim 10. Cory Arcangel, Enstalasyon: Arkadaşlarınızın ilki olun I, 2015, Almanya.

Resim 11. Cory Arcangel, Enstalasyon: Arkadaşlarınızın ilki olun I, 2015, Almanya.

Iris Van Herpen

1984 doğumlu Hollandalı moda tasarımcı Iris van Herpen, 2006 yılında Arnheim'daki ArtEZ Sanat Üniversitesi'nden mezun olmuştur. 2007 yılında kendi markasını çıkarmadan önce Amsterdam'da Alexander McQueen ve Claudy Jongstra'da staj yapmıştır ("Iris van Herpen", 2020: s.1). Sanatçı, moda dünyasında teknoloji ve Haute Couture işçiliğini birbiri ile kaynaştırmış eserler üretmiştir.

İlk tasarımı olan Chemical Crows'u 2007 yılında Amsterdam Moda Haftası'nda sergileyen genç tasarımcı, yine aynı yıl içinde kendi markası olan Iris van Herpen'i açmıştır ("Iris van Herpen", 2020: s.1). Herpen, 2011 yılında Federation Française de la Couture'un bir parçası olan Parisli Chambre Syndicale de la Haute Couture'un konuk üyesi olmuştur. Paris Moda Haftası'nda 2011'den itibaren yerini alan Harpen'in çalışmaları ayrıca Victoria & Albert Müzesi, Metropolitan Sanat Müzesi, New York'ta ki Cooper-Hewitt Müzesi ve Paris'te ki Palais de Tokyo Müzesi'nde de sergilenmektedir ("Iris van Herpen", 2020: s.1).

Modada çarpıcı bir marka yaratan Harpen, tasarımın sınırlarını zorlayan, günümüzde modanın en yetenekli ve ileri görüşlü yaratıcılarından birisi olarak da kabul görmektedir. 2007'deki ilk gösterisinden itibaren tasarımcı, en gelenekselden en radikale birçok farklı materyali tasarımlarında kullanmaktadır (Hemmings, 2020: s.289). Sanatçı kendine has üslubu ile geleneksel giysi yapım yöntemlerine yeni yöntemler katmakta ve bu yöntemlerin öncüsü olmaktadır.

Harpen çalışmalarında üç boyutlu baskıyı bir giysi yapım tekniği haline getirerek ezberleri bozarken aynı zamanda teknolojiyi geleneksel Couture işçiliği ile birleştirerek geçmişi ve geleceği farkı bir bakış açısı ile harmanlamıştır (Resim-12). Dolayısı ile farklı açılardan olduğu gibi malzeme olanaklarından da en uç şekilde faydalanarak yeni bir ifade yaratmayı ve izleyiciyi büyülemeyi başarmıştır (Resim-13).

Resim 12. Iris Van Herpen, 2019.

Resim 13. Iris Van Herpen, 2019.

Sonuç ve Öneriler

İnsanoğlu tarihi boyunca gerek estetik kaygılarla gerekse ihtiyaçlarından dolayı doğada bulunan malzemeleri dönüştürme ve onu yeni bir forma sokma gereği duymuştur. Çanak çömlek yapımı gibi

yaşamı kolaylaştıran nesnelere kadar, mağara duvarlarında görülen insanlık tarih öncesi devirlerden itibaren kendini ifade etme ihtiyacı da ortaya çıkmıştır (Benjamin ve Jennings, 2010: s.12-13). Tarih içerisinde farklı dönemlerde sanat her ne kadar gerek üslup gerek malzeme olarak belirli kalıplara bürünmüş olsa da son dönemde tarih öncesi devirlerden farklı olarak özgür sanat anlayışı ortaya çıkmıştır. Çünkü bir düşüncenin, duygunun ya da propagandanın temsili herhangi bir veya birden çok nesnenin bir araya getirilmesiyle yapılabilirken örneğin Bahri'nin çalışmalarında herhangi bir materyalin bir propagandaya dönüştürülmesine imkân sağlanmıştır.

Günümüzün özgür ruhlu bu sanatçıları kendi iç dünyalarında ve tecrübelerinde kazandıkları nesne ile anlatım ilişkileri açık yüreklilikle seyircilerine aktarma gayreti içerisinde olmuşlardır. Bu sanatçıların eserlerinin sonsuza kadar kalmasından çok düşüncelerini ve duygularını sonsuza kadar insanlığa bırakmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Bu sebeptendir ki Suga ve Perjovschi gibi birçok yeni dönem sanatçısının eserleri bu anlamda yerinden kaldırılabilir ve bozulabilir olarak ortaya konabilmektedir. Ayrıca bu sanatçılar, günümüz teknolojisini sanatlarında kullanırken eserlerini teknolojik araçlar sayesinde kayıt altına alabilmişlerdir. Nesne sınırlarının ortadan kalkması kadar boyut sınırları da bu sanatçıların eserlerinde özgürlüğe kavuşturmuşlardır. Örnek olarak Kiefer, insanlığın en büyük kırımlarından birisi olan II. Dünya Savaşı ve Nazi Almanya'sının savaş suçlarına dikkat çekmek isterken ve bu utancın büyüklüğünü de eserlerine yansıtmak istemiştir.

Kholeif, çalışmalarında günümüz teknolojisine, internet ve iletişimin hızına dikkat çekmek istemiş ve eserlerinde bu teknolojik materyalleri sanat eseri olarak izleyiciye sunmuştur. Arcangel de alışılmadık çerçeve, tuval gibi sınırları aşmış eserlerini multimedya aracılığıyla izleyiciye aktarmıştır. Ya da Herpen gibi son dönem teknolojilerini kullanarak üç boyutlu baskı aletleri ile tasarladığı elbiseleri ortaya çıkararak ve eskiyi bir kenara bırakarak sanata farklı bakış açıları kazandıran sanatçılar ortaya çıkmışlardır.

Sonuç olarak sanat engellenemez ve vazgeçilmez bir anlatım aracıdır. Sanatçı da hayal dünyasını ve anlatmak istediklerini bir rüyayı tasvir eder gibi kullanılmayan nesnelere bir araya getirerek izleyicinin aklını ve estetik algısını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Behar, I. (2017). "The world that reveals that it is a world": On The Art of Mono-ha and New Materialism. *Revista VIS*, 16(1), 66-80.
- Benjamin, W. ve Jennings, M. V. (2010). The Work of Art in the Age of Its Technological Reproducibility. *MIT Press*, 39(2), 11-38
- Biro, M. (2003). Representation and event: Anselm Kiefer, Joseph Beuys, and the memory of the Holocaust. *Yale Journal of Criticism*, 16(1), 113-146.
- Boden, M. (2010). *Creativity and art: three roads to surprise*. Oxford: Oxford University Press.
- Chipp, H. B. (1968). *Theories of Modern Art*. Berkeley, University of California Press.
- Hagman, G. (2010). *The artist's mind: A psychoanalytic perspective on creativity, Modern Art and Modern Artists*. Hove: Routledge
- Hemmings, J. (2020). Iris van Herpen: Transforming fashion. *Fashion theory*, 24(2), 287-291
- Huyssen, A. (1992). Kiefer in Berlin. *The MIT Press*, 62(3), 84-101
- İnaltekin, H. (2015). *Teknoloji ve sanat etkileşiminde sınırlar: Sanatsal yaratıcılık ve izleyici algısı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Turani A. (1975). *Sanat Terimler Sözlüğü*. Ankara: Toplum Yayınevi.
- Vogt, W. P. (2007). *Quantitative research methods for professionals*. Boston: Pearson Education.
- Yılmaz, B. (2018). Çağdaş sanatta nesnesiz sanat düşüncesi. *Tykhé Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(4), 258-270

Yoshitake, M. (2013). What Is Mono-ha?. *University of Hawai'i Press*, 25(12), 202-213

İnternet Kaynakçası

Anselm Kiefer. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Anselm_Kiefer

Biography of Omar Kholeif. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: <http://www.omarkholeif.com/>

Cory Arcangel. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Cory_Arcangel

Dan Perjovschi. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Dan_Perjovschi

Iris van Herpen. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Iris_van_Herpen

Kari Anne Helleberg Bahri. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: <https://www.ostlandsutsti.lingen.no/kari-anne-helleberg-bahri-jubileumskunstner-kongsberg-kunstforening-buskerud/>

Kishio Suga. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: <https://www.tate.org.uk/art/artists/kishiosuga-12796>

Omar Kholeif. (2020, 6 Mayıs). Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Omar_Kholeif

Stefan, O. (2013). The Art of Protest: An Interview with Dan Perjovschi. *Art in America*. Erişim adresi: https://static1.squarespace.com/static/5526ea47e4b0c120ebd8d303/t/55721b80e4b00834870aa2a0/1433541504305/DP_2013_Art+in+America_Olga+Stefan.pdf

Tasarım. (t.y.). *Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük* içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Yaratıcılık. (t.y.). *Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük* içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Görsel Kaynakça

Resim 1: Anselm Kiefer, Shevirath Ha Kelim. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://www.artsy.net/artist/anselm-kiefer>

Resim 2: Eva ve Franco Mattes, *My Generation*. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://www.artsy.net/artist/eva-and-franco-mattes>

Resim 3: Kishio Suga, Akan Nedenler. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://www.kishiosuga.com/>

Resim 4: Kishio Suga, *Kritik Eğilimlerin Çevresi*. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://www.kishiosuga.com/>

Resim 5: Dan Perjovschi. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://alchetron.com/Dan-Perjovschi>

Resim 6: Dan Perjovschi. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://alchetron.com/Dan-Perjovschi>

Resim 7: Dan Perjovschi. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://alchetron.com/Dan-Perjovschi>

Resim 8: Kari Anne Helleberg Bahri. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <http://www.kariannehbahri.com/work>

Resim 9: Kari Anne Helleberg Bahri. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <http://www.kariannehbahri.com/work>

Resim 10: Cory Arcangel, Intallation görünümü: Arkadaşlarımızın ilki olun I. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <http://www.coryarcangel.com/shows/>

Resim 11: Cory Arcangel, Intallation görünümü: Arkadaşlarımızın ilki olun II. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <http://www.coryarcangel.com/shows/>

Resim 12: Iris Van Herpen. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://www.irisvanherpen.com/>

Resim 13: Iris Van Herpen. (Erişim Tarihi: 03.05.2020). <https://www.irisvanherpen.com/>

EXTENDED ABSTRACT

According to Turkish Language Association (TDK); design is “The concept, the form and the thinking which is imagined on mind; the first draft of an artwork or instruction; the frame which designs the research timeline and the route of the work” (TDK Dictionary). Turani (1975: p. 39) defined design as the fantasy and imagination of an artist. Likewise, creativity is clarified as; "The state of being creative, the state of creation, and the hypothetical predisposition that is assumed to exist in every individual" in the TDK dictionary. Intuition is thought to be essential in creativity (Turani, 1975: s. 130). Based on these explanations, it is understood that human beings are born with a tendency to create and they inherently want to realize it throughout their lives. Every person who wishes to create and exhibit a product envisages and presents different designs and areas based on their lifestyle and experiences. The individual reveals these designs and areas with his own

expressions. Humankind works some expressions, either in art or in another field, into a style and a trend within the process. These trends and styles remain in human life, sometimes over centuries. Artists who have a new understanding of expression do not settle for some of these familiar and ancient expressions and seek for the new ones. There are several reasons of it and the current expressions which are not in a position of projecting the innovations brought by the period and the artists' search for innovation can be given as an example. Mankind during his/her life has been trying to change and transform the existing objects throughout her life while questioning them in terms of his/her circumstances. Regarding this situation, there are many examples in the paintings and pottery applications, made with various materials (bones, bark, etc.) on the ceiling and walls of the cave in prehistoric times (Benjamin and Jennings, 2010: p.12-13). In every society, artists tried to express their mood and feelings through the objects they changed and transformed. In this process, the artists can transfer everything they perceive sensually in the outside world by reshaping their experiences and their adventures in their inner worlds. Even if the artists incorporate the tools of expression that exist traditionally into their work of production, they may only be able to achieve uniqueness in a different way than traditional when they present their own interpretation. In this way, with material and technical opportunities, artists can gain different perspectives to the art world in terms of content as well as their application styles (Hagman, 2010: p.7). Today, instead of these artistic expression tools, there are also artists producing multidisciplinary works that combine and develop new expression tools. While creating their own work of art, they make a sound as artists who have gained authenticity in the context of contemporary art by integrating different disciplines with their own artistic expressions or using different material possibilities with new perspectives. In addition, these artists have disconnected their art from being traditional with their designs in search of new expressions and also detached from the traditional view of nature (Hagman, 2010: p.7). Some of the works of Anselm Kiefer, Omar Kholeif, Kishio Suga, Dan Perjovschi, Karl Anne Helleberg Bahri, Cory Arcangel, and Iris Van Herpen, who are seeking of new expressions, are included in the study. The changes in the way contemporary artists think have created unique differences in their works. In the work of art that develops with the artist's independent and new way of thinking, the aim is to enable the viewer to think. In this way, these artists presenting “new thought” or “new expression” to the audience have also established an interactive communication with the audience. Thus, the interaction of the viewer with the artist through the work of art has made the viewer a part of the work of art. In this context, with this concept in today's art, it has been an important tool that prompts the viewer to think about every work of art in which thought takes on the image (Benjamin ve Jennings, 2010: p.12-13). These creators, whose creativity is very strong and developing in the ability to think abstractly, present their experiences of thinking outside the borders to their audience with visual expressions (Boden, 2010: p.74; İnaltekin, 2015: p.30-33). By developing abstract relationships between thought and work of art, they combined new knowledge from different disciplines with their art experiences and achieved new starting points (Yılmaz, 2018: p.260-261). In addition, when the material boundary disappears, art also offers many opportunities for artists to establish new relationships. In this context, the choice of materials that artists can use in our era also emerges from a human's body to objects of nature (Chipp, 1968: p. 2-4). As a result, art is an inevitable and indispensable means of expression. The artist helps the audience to develop their minds and aesthetic perception by bringing together unused objects.